

Universita Karlova

Filosofická fakulta – katedra psychologie

Celetná 20, Praha 1

Posouzení vedoucího diplomové práce

Název práce: Suicidální jednání jako výsledek selhání obranných mechanismů v psychoanalytické terapii

Autorka: Bc. Anna Sákrová

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Jakubů, Ph.D., terapeutické centrum Cetera, Senovážné náměstí 6, Praha 1

Z všeobecného pohledu je autorčina práce originálním, přehledným a fundovaným příspěvkem nejen pro oblast psychologického pojetí fenoménu suicidia, ale také jeho praktického ovlivňování během terapie. Autorčin orientace ve zvolené problematice, schopnost předložit přehled rozličných pojetí a výsledků i nejnovějších výzkumů je pro čtenáře inspirativní a obohacující. V českém kontextu ojedinělý výzkum ve svých výsledcích navíc umožňuje praktické využití při vzdělávání psychoterapeutů.

Z hlediska formálního provedení předložená práce čítá 92 stran vlastního textu, 11 stran použité literatury (více než 150 titulů převážně v anglickém jazyce) a 3 strany příloh (dopis účastníkům výzkumu a osnovu rozhovoru s jednotlivými terapeuty). Práce je přehledně členěna do 8 logicky navazujících kapitol. Stylistické zpracování je velmi kvalitní (s drobnými písařskými překlipy či při stavbě souvětí), autorka se s přehledem orientuje v užití odborné terminologie (umí vysvětlit jednotlivé nuance užívaných pojmů), citace odpovídá zvolené APA normě.

Cílem práce bylo, dle autorčiných slov, zmapovat a prozkoumat, které dílčí obranné jáské mechanismy vystupují do popředí, případně jsou typické u suicidálních pacientů, případně identifikovat účinné a prakticky vhodné terapeutické intervence. Výzkumná práce byla vedena kvalitativní výzkumnou strategií (s použitím polostrukturovaných rozhovorů a jejich vyhodnocením prostřednictvím IPA) u 8 psychoanalyticky orientovaných psychoterapeutů.

V teoretické (literárně-přehledové) části autorka prokazuje obdivuhodný přehled, co se týče vývoje pojetí, způsobů porozumění a různých forem přístupů k „problematice suicidia“. Erudovaně se pohybuje v dostupné literatuře, až již obecně, či hermeneuticky (resp. psychoanalyticky) koncipované. Právě toto nesnadné propojení považuji za jeden z nejcennějších teoretických přínosů předkládané práce.

V empirické (výzkumné části) autorka představuje pečlivě konstruované výzkumné otázky, systematicky provedenou strategii (prostý záměrný výběr) a způsob vyhodnocení (IPA). Zkoumaný vzorek je tvořen 8 psychoanalyticky pracujícími terapeuty (4 muži a 4 ženy). Velice oceňuji ošetření etické stránky výzkumu při práci s tak citlivým „materiálem“.

Výsledky výzkumu přináší některá zjištění očekávatelná (způsob analytického vzdělání již svým způsobem předurčuje způsob nazírání a pojmenovávání jednotlivých způsobů chování,

resp. obran). Velmi oceňuji bohatou diskusní část, ve které autorka kriticky reflektuje dostupné poznatky, svá vlastní zjištění a přínos předkládané práce. Ačkoli – a snad také i proto, že terapeuti hovořili o suicidálních pacientech, kteří přežili a dále žijí, vyvstává do popředí nejen otázka individuální psychopatologie a obranných mechanismů, ale také reparativního významu terapeutického vztahu – pracovní aliance – mezi oběma aktéry terapeutického procesu. Pocity pochybení, selhání či viny při dobré péči o sebe sama vedly terapeuty k větší pozornosti, vnímavosti a ostražitosti, což měla pozitivní dopad na další průběh terapií.

Pokud bych měl nějaké otázky na autorky, pak by se týkaly:

- 1) Jakou teoretickou souvislost vidí autorka mezi obrannými mechanismy a dopingovými strategiemi?
- 2) Ukázaly se ve výzkumu nějaké obranné mechanismy samotných terapeutů vůči klientům se suicidální problematikou a hrálo při tom roli „

Celkově hodnotím práci Bc. Anny Sákrové jako originální, nadstandardní a v českém kontextu ojedinělou. Výzkum na podobné téma u nás neproběhl: předkládaná práce je také proto velmi praktickým výukovým materiál pro práci s fenoménem (suicidální chování klienta), který je pro většinu terapeutů noční můrou. Autorka umožňuje zhlédnout a pochopit precipitující, rizikové, ale i protektivní faktory na straně klienta, způsoby zvládnání následných náročných situací v terapeutickém vztahu samotném i vliv těchto situací na samotného terapeuta. To, co je hrozné pro obě spolupracující strany, se může stát momentem obratu a proměny pro obě strany zároveň.

Také chci jako vedoucí práce dodat, že Bc. Anna Sáková po celou dobu naší spolupráce pracovala samostatně, aktivně a velmi inspirativně. Výsledky výzkumu bych doporučoval k publikaci v odborném periodiku.

Předkládanou práci hodnotím výborně a doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 21.5. 2023

Jiří Jakubů